

CERAMIKA IŁŻECKA – TRADYCJA I DUMA

GRUPA WIEKOWA: 5-8 klasa SP

ILOŚĆ UCZESTNIKÓW: maks. 30 osób

CZAS: 1 godzina lekcyjna

Cele ogólne

- Uczniowie zapoznają się z historią, tradycją i charakterystycznymi cechami ceramiki iłżeckiej.
 - Uczniowie rozumieją, czym jest dziedzictwo kulturowe i dlaczego ważne jest poznawanie rzemiosła lokalnego.
 - Uczniowie rozwiną umiejętność obserwacji form i zdobień ceramiki, analizowania cech stylistycznych oraz samodzielnego planowania prostego projektu artystycznego inspirowanego ceramiką iłżecką.
-

Cele szczegółowe

Po lekcji uczniowie będą potrafili:

1. Wyjaśnić, co określamy pojęciem „ceramika iłżecka” – skąd pochodzi, jakie wyroby obejmuje.
 2. Wymienić najważniejsze cechy form i zdobień ceramiki iłżeckiej (proste harmonijne naczynia, ornamenty nalepiane, barwy: zieleń, żółcień, pomarańcze, brąz).
 3. Opowiedzieć w skrócie historię rzemiosła garncarskiego w Iłży – początki, rozwój, okres świetności, zanikanie i odrodzenie.
 4. Przedstawić pomysł na figurkę lub mini-naczynie inspirowane ceramiką iłżecką oraz zaprezentować go kolegom/koleżankom.
 5. Rozwinąć współpracę w grupie oraz kreatywność w formie praktycznej czynności.
-

Metody i formy pracy

- pogadanka
- praca w grupach w parach lub trójkach
- burza mózgów, analiza wzorców
- praca plastyczna / projektowa
- prezentacja pomysłów uczniów

Środki dydaktyczne

- komputer z rzutnikiem/monitor – do pokazania zdjęć ceramiki iłżeckiej
 - zestaw slajdów lub wydrukowanych zdjęć przykładowych wyrobów ceramiki iłżeckiej (np. figurki, naczynia)
 - papier (kartki A3 lub A4), kolorowe markery, kredki, flamastry
 - plastelina lub glina (masa plastyczna) – mini-warsztat artystyczny
 - ew. karty pracy dla uczniów (arkusze z pytaniami/obrazkami do analizy)
-

Plan lekcji

Wprowadzenie (ok. 5 min)

1. Powitanie i wprowadzenie do tematu.
2. Krótka prezentacja multimedialna / pokaz zdjęć:
 - Zdjęcia wyrobów ceramiki iłżeckiej: naczynia proste, figurki, dekoracje. (Materiały dostępne np. na stronie www.ceramikailzecka.pl)
 - Pytanie do uczniów: „Co widzicie na tych przedmiotach? Jakie kształty? Jakie kolory? Czy coś Wam się wydaje charakterystyczne?”
3. Krótka rozmowa:
 - Wyjaśnienie terminu: „ceramika iłżecka”
 - Nawiązanie do lokalnego dziedzictwa kulturowego, podkreślenie istoty znajomości regionalnych tradycji.
 - Pytanie: „Czy i ewentualnie dlaczego takie rzemiosło może zaniknąć? Czego potrzeba by tradycja trwała?” (aktywizacja).

Część teoretyczna – wykład z elementami dyskusji (ok. 10 min)

1. Historia ceramiki iłżeckiej
 - Początki garncarstwa w Iłży — prawdopodobnie już przed XIII wiekiem, rozwój XIV wieku. dzialamy.org.pl
 - W XVI wieku ceramika iłżecka była już znana w całej Polsce, a nawet eksportowana. dzialamy.org.pl
 - Czasy świetności. dzialamy.org.pl
 - Lata 90-te. XX wieku i śmierć Jadwigi Kosiarskiej dzialamy.org.pl
 - Dziedzictwo żywe, czyli pamięć, tożsamość oraz nowi przedstawiciele: www.dzialamy.org.pl
2. Charakterystyka wyrobów
 - Formy: proste, harmonijne naczynia – dzbany, garnki, misy, formy na ciasto. dzialamy.org.pl
 - Figurki i rzeźby: postacie świętych, ptaki, kapliczki, miniatury – ręcznie lepiące. dzialamy.org.pl
 - Zdobienia i kolory: główne barwy polew – zieleń, żółcień, pomarańcze, brąz. dzialamy.org.pl

Techniki zdobienia: nalepiane wałeczki, guzki, esownice, nacinanie kresek, stemplowanie punkcikami. dzialamy.org.pl

- o Dlaczego te kolory i formy? Ponieważ tereny wokół Iłży miały minerały barwiące glinę i polewę –garncarze wykorzystywali lokalne surowce. dzialamy.org.pl

3. Znaczenie kulturowe i społeczne

- o Rzemiosło garncarskie było ważnym źródłem dochodu dla miasta Iłża. dzialamy.org.pl
- o Rola cechu garncarzy – organizacja, ochrona jakości, szkolenie nowych osób. dzialamy.org.pl
- o Co oznacza „tradycja” w tym kontekście? To nie tylko same wyroby, ale także zwyczaje, język rzemieślniczy („drobiaszcze”), warsztat, narzędzia, piece. dzialamy.org.pl

4. Podsumowanie teoretyczne

- o Uczniowie wskazują, które dzieła najbardziej ich zainteresowały i dlaczego.

C) Aktywność uczniowska – praca w grupach (ok. 15 min)

Zadanie dla grup (2-3 osoby w grupie): „Projekt mini-ceramiki iłżeckiej”

1. Dzielimy klasę na grupy 3-4 uczniów.
2. Rozdzielenie przyborów przybory lub prośba o ich wykorzystanie, jeśli uczniowie organizują je we własnym zakresie.
3. Instrukcja zadania:
 - o Każda grupa wybiera: albo „mini-naczynie” (np. miseczka, dzbaneczek) albo „figurkę inspirowaną ceramiką iłżecką” (ptak, postać, baba, kapliczka, Twardowski na kogucie).
 - o Zadanie – projekt własnego wyrobu: naszkicować kształt, dobrać kolor polewy (zalecane – zgodne z tradycją) i zaplanowanie zdobienia (np. wałeczki, guzki, kreski, stempelki).
 - o W przypadku zdecydowania się na użycie gliny/masy plastycznej, uczniowie mogą wykonać mały model z plasteliny lub gliny.
4. Pytania pomocnicze nauczyciela („Dlaczego ten kształt wybraliście?”, „Jaką barwę polewy zastosujecie i dlaczego?”, „Jakie zdobienia – jakie narzędzia moglibyście użyć?”)
5. Końcowe 2-3 minuty: każda grupa przygotowuje krótką prezentację swojego pomysłu (1-2 zdania).

Prezentacja i wspólna refleksja (ok. 5 min)

1. Każda grupa prezentuje swój projekt: pokazuje szkic/model i mówi, co zaplanowała – forma, kolor, zdobienie.
2. Pytania nauczyciela / kolegów: co was zainspirowało? Co było najtrudniejsze? Czy chcielibyście to wykonać w realu?
3. Wspólna refleksja:
 - o Co w ceramice iłżeckiej wydaje się być najciekawsze/najbardziej oryginalne?
 - o Jak myślicie, dlaczego takie rzemiosło może zanikać? Co można zrobić, by było nadal obecne?

Zadanie domowe (ok. 3 min na instrukcję)

- Poproszenie uczniów by zapytali w domu czy któryś z domowników zna wyroby ceramiki łżeckiej lub słyszał o ceramikach łżeckich. Jeśli tak – uczeń opracowuje krótką notatkę.
 - W przypadku uczniów spoza regionu – podobne zadanie, ale dotyczące lokalnej ceramiki i cermików.
-

Uwagi organizacyjne i różnicowanie

- Dla uczniów wymagających wsparcia: zapewnienie szablonów z przykładami, gotowych kolorów do wyboru i listy pytań pomocniczych.
 - Jeśli to możliwe (założenie – w przypadku więcej niż 1 lekcji) - pokaz fragmentu filmu lub podcastu o ceramice łżeckiej – to może wzbogacić wprowadzenie. dzialamy.org.pl
-

Ocena i ewaluacja

- Monitoruj aktywność uczniów w czasie pracy grupowej: czy angażują się, czy współpracują, czy formułują pytania.
 - Oceniaj końcowe prezentacje projektów – czy uczniowie wykorzystali elementy poznane w teorii (kształt, kolor, zdobienie).
 - Zadanie domowe sprawdzi, czy potrafią porównać różne tradycje ceramiczne i zastosować podstawową analizę.
 - Na następnej lekcji warto przeprowadzić krótką ankietę/wypowiedź: „co nowego się dowiedziałem/am”, „co mnie zaskoczyło”, „co chciałbym/chciałabym zrobić”. Dzięki temu wiesz, co zapamiętali.
-

Linki do materiałów pomocniczych i pomysłów

- Strona „Ceramika Łżecka – wirtualny katalog dzieł” z przykładami form i wyrobów. [Ceramika Łżecka](http://Ceramika%20Łżecka)
- <https://dzialamy.org.pl/ceramika/>
- Materiały z Muzeum Regionalnego w Łży.